

**UCHWAŁA NR LVIII/442/23
RADY MIEJSKIEJ W WILAMOWICACH**

z dnia 22 lutego 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.)

**Rada Miejska w Wilamowicach
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wilamowic.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Wilamowicach oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Wilamowicach

Stanisława Kudłacik

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2023-2025

I. WPROWADZENIE.

Jedną z największych wartości, jakich doświadczamy w życiu, jest rodzina. To właśnie ona powinna być ostoją bezpieczeństwa, miłości, wzajemnej odpowiedzialności. Rodzina uważana jest za naturalną i podstawową komórkę społeczną. Jako pierwsze środowisko wychowawcze wpływa na osobowość człowieka, jego życie i rozwój. Jest miejscem, w którym doświadcza on swoich pierwszych kontaktów z otoczeniem, zaczyna poznawać i rozumieć wartości społeczne. Na ich podstawie będzie budować swój własny system norm i zachowań. Rodzina jest mikrostrukturą związaną ze społeczeństwem, reaguje na zachodzące zmiany społeczne, podlega przemianom gospodarczym, kulturalnym i obyczajowym. W pewnej mierze stanowi odbicie współczesnego społeczeństwa, które wyciska na niej piętno i narzuca określone ograniczenia. Znaczenie rodziny dla życia i pomyślnej sytuacji społeczeństwa pociąga za sobą szczególną odpowiedzialność Państwa i samorządów za wspieranie i umacnianie rodziny.

Dokonująca się w Polsce transformacja społeczna stała się przyczyną wielu procesów destrukcyjnych, zagrażających społeczeństwu oraz co najważniejsze – rodzinie jako naturalnej, podstawowej komórce tego społeczeństwa. Podejmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacji. Wielu ludzi przytłacza lęk przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka - zwłaszcza emocjonalne. Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, prowadzące do niedostosowania społecznego. Systematycznie wzrasta ilość rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo. Problemem jest bezrobocie, alkoholizm, bezradność, wzrost agresji i przemoc. Powiększają się różnice społeczne i materialne.

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest budowa lokalnego systemu wsparcia nad dzieckiem i rodziną, a w ostatecznym efekcie stworzenie warunków, w których rodzina będzie mogła liczyć na pomoc oraz wielozakresowe i zintegrowane wsparcie.

Program opracowano przy współudziale Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Wsparcia Dziennego, szkół oraz policji.

II. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI I PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA I FUNKCJONOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 jest kontynuacją poprzednich programów wspierania rodziny i wpisuje się w założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026, Strategię rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Bielskiego na lata 2016-2025, Program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2021-2030 oraz inne lokalne programy zajmujące się tematyką rodziny.

Podstawa prawna do wytyczania i realizacji zadań programu to między innymi:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zmianami),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zmianami),
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz.1249),
4. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", (Dz.U. z 2020 r. poz. 1329 ze zm.),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz.1359 ze zm.),

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY WILAMOWICE.

Wilamowice są gminą miejsko-wiejską znajdującą się w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bielska - Białej. Gminę tworzy 6 jednostek pomocniczych (sołectwa: Dankowice, Hecznarowice, Pisarzowice, Stara Wieś i Zasole Bielańskie oraz Osiedle Wilamowice). Jak wynika z danych Urzędu Gminy, wg stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku obszar Gminy zamieszkuje 17 891 mieszkańców, spośród których 3 978 to dzieci i młodzież do 18 roku życia co stanowi 22,32% populacji. Na przestrzeni minionych trzech lat można zaobserwować niewielki wzrost liczby ludności. Znaczna część mieszkańców pracuje poza miejscem zamieszkania, głównie w pobliskim Bielsku – Białej oraz okolicznych kopalniach węgla kamiennego. Niewielki odsetek ludności utrzymuje się z rolnictwa i hodowli oraz z handlu i usług.

TABELA 1. STRUKTURA LUDNOŚCI NA TERENIE GMINY WILAMOWICE W LATACH 2020–2022

	MIESZKAŃCY - STRUKTURA WEDŁUG PŁCI I WIEKU		
ROK	2020	2021	2022
Liczba mieszkańców ogółem	17 596	17 689	17 819
W tym: Dzieci i młodzież do 18 roku życia	3 869	3 921	3 978
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym ogółem z tego:	10 584	10 589	10 555
kobiety (18 - 59)	5 047	5 053	5 064
mężczyźni (18 – 64)	5 537	5 536	5 491
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym ogółem, z tego:	3 143	3 179	3 286
kobiety od 60 r. ż.	2 049	2 086	2 123
Mężczyźni do 65 r. ż.	1 094	1 093	1 163

Źródło: Ewidencja ludności – UG Wilamowice.

Na terenie Gminy Wilamowice funkcjonuje 5 szkół podstawowych, 7 przedszkoli i 3 żłobki. Dzieci i młodzież uczęszczające do placówek objęte są różnymi oddziaływaniami wychowawczymi i opiekuńczymi, służącymi ich optymalnemu rozwojowi. Wszystkie szkoły zapewniają pomoc pedagogiczną i psychologiczną. Prowadzą szereg zajęć usprawniających rozwój emocjonalny, fizyczny i psychiczny dzieci i młodzieży. Uczniowie mogą korzystać ze świetlic szkolnych, gorącego posiłku oraz szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych. Na terenie gminy funkcjonują też klasy integracyjne.

Z analizy sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacji uzyskanych od pracowników socjalnych wynika, że w ostatnich latach zmalała liczba osób korzystających ze świadczeń finansowych pomocy społecznej. Niezmienne natomiast są główne przyczyny udzielania pomocy, do których należą; długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, ubóstwo. W 2022 roku z różnych form pomocy oferowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach skorzystało łącznie 338 rodziny i 707 osób w tych rodzinach tj. 3,97% populacji gminy. Obserwujemy spadek liczby rodzin objętych wsparciem materialnym natomiast wzrasta zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi oraz pracę socjalną. W roku 2022 roku świadczenia zostały przyznane 161 rodzinom natomiast pracą socjalną objęto 306 rodzin.

TABELA 2. RODZINY OBJĘTE POMOCĄ GOPS W WILAMOWICACH W LATACH 2020-2022 Z PODZIAŁEM NA ŚWIADCZENIA I PRACĘ SOCJALNĄ

ROK	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA RODZIN KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIA NA PODSTAWIE USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH PRACĄ SOCJALNĄ
2020	357	288	218
2021	292	250	219

2022	338	161	306
------	-----	-----	-----

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za rok 2020, 2021, 2022.

TABELA 3. RODZINY OBJĘTE POMOCĄ GOPS W WILAMOWICACH W LATACH 2020-2022 Z PODZIAŁEM NA LICZBĘ DZIECI W RODZINIE

RODZINY		RODZINY Z DZIEĆMI						
ROK	OGÓŁEM	OGÓŁEM LICZBA RODZIN Z DZIEĆMI	1 DZIECKO	2 DZIECI	3 DZIECI	4 DZIECI	5 DZIECI	6 i WIĘCEJ DZIECI
2020	228	102	33	37	23	7	0	2
2021	250	106	35	41	19	8	2	1
2022	338	133	45	56	24	5	2	1

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za rok 2020, 2021, 2022.

Populacja rodzin korzystających z pomocy społecznej jest różnorodna, zarówno ze względu na liczebność gospodarstw domowych, typy rodzin jak i problemy jakie je dotyczą. Podobnie jak w latach poprzednich najliczniejszą grupę, jeśli chodzi o powody ubiegania się o pomoc, stanowiły: długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność i ubóstwo. Ta tendencja utrzymuje się od kilku lat.

TABELA 4. POWODY UBIEGANIA SIĘ O POMOC MATERIALNĄ W ROKU 2021

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	104	184
BEZROBOCIE	41	111
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	73	134
UBÓSTWO	56	95
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	27	138
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	43	105
RODZINY NIEPEŁNE	14	37
RODZINY WIELODZIETNE	8	44
ALKOHOLIZM	11	20
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	4	7
PRZEMOC W RODZINIE	2	7
ZDARZENIE LOSOWE	2	6
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0
BEZDOMNOŚĆ	2	2

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-03-R za 2021 r.

W ostatnich latach na wysokim poziomie utrzymuje się liczba rodzin dysfunkcyjnych, które z różnych powodów nie dopełniają swoich powinności względem dzieci. O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji, w której: rodzice wykazują rażącą niezaradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu czy innych środków odurzających, występuje problem wykorzystywania seksualnego lub przemocy, występuje ciężka, przewlekła choroba. Tym rodzinom udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w postaci przydzielenia asystenta

rodziny. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej. W Ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny współpracujący z rodzinami, które przeżywają trudności w realizowaniu swoich obowiązków rodzicielskich.

TABELA 5. RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO WSPARCIA ASYSTENTA RODZINY ORAZ LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ

ROK	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ ASYSTENTA RODZINY	LICZBA DZIECI W RODZINACH OBJĘTYCH POMOCĄ ASYSTENTA RODZINY	LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ RODZINNEJ	LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ INSTYTUCJONALNEJ
2020	20	36	29	5
2021	13	24	28	1
2022	16	29	29	1

Źródło: Sprawozdanie WRiSPZ za rok 2020, 2021, 2022, PCPR Bielsko-Biała.

Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub gdy jest to niezbędne w „odpowiedniej instytucji”. Prawo to zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której art. 72 ust. 1 i 2 mówi, że „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Zdarzają się sytuacje, że pomimo prowadzenia szeroko rozumianej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny mogą zaistnieć okoliczności, kiedy należy zabezpieczyć dobro małoletnich dzieci poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożliwości zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w formie: rodzinnej bądź instytucjonalnej. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze w tym spokrewnione, niezawodowe, zawodowe a także rodzinne domy dziecka.

Instytucjonalna pieczę zastępcza to placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W powiecie bielskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udziału finansowego w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w szeroko rozumianej pieczy zastępczej. Wydatki z tym związane kształtują się na poziomie 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 50% w trzecim i w następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej, wydatków na opiekę i wychowanie dziecka.

TABELA 6. KOSZTY POBYTU I LICZBA DZIECI Z TERENU GMINY WILAMOWICE PRZEBYWAJĄCYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ.

	2020	2021	2022
Liczba dzieci z terenu Gminy Wilamowice przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w tym:	29	28	29
W rodzinach spokrewnionych	11	11	12
W rodzinach niezawodowych	9	9	9
W rodzinach zawodowych	9	8	8
W tym			
Zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowych specjalistycznych	2	0	0
w rodzinnych domach dziecka	0	0	1

Liczba dzieci z terenu Gminy Wilamowice przebywających w pieczy instytucjonalnej	5	1	1
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w rodzinnej pieczy zastępczej, ponoszony przez powiat /w zł/	143 565	102 008	109 914
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w pieczy instytucjonalnej, ponoszony przez powiat /w zł/	210 775	61 898	54 937
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w rodzinnej pieczy zastępczej, ponoszony przez gminę	40 300	37 367	48 886
Koszt pobytu dzieci z terenu Gminy Wilamowice w pieczy instytucjonalnej, ponoszony przez gminę	23 402	25 030	33 050

Źródło: PCPR Bielsko-Biała.

Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z pracownikami Powiatowego Centrum Pomocy Społecznej prowadzi systematyczną pracę socjalną z rodzinami tych dzieci pod kątem funkcjonowania dzieci w pieczy zastępczej, a także możliwości ich powrotu do rodzin biologicznych.

Na terenie gminy funkcjonują 4 placówki wsparcia dziennego (świetlice środowiskowe), które w ramach swojej działalności wspomagają rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w opiece i wychowaniu dzieci. Placówki wsparcia dziennego są prowadzone w formie opiekuńczej, zapewniającej dzieciom opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Z placówek tych korzysta 75 dzieci.

Ważnym elementem w obszarze wsparcia rodziny są działania z zakresu profilaktyki uzależnień, które realizowane są na terenie Gminy Wilamowice w oparciu o programy gminne. Działania te obejmują przede wszystkim realizację różnego rodzaju programów i warsztatów z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania narkomanii, realizowanych zarówno w szkołach jak i w świetlicach Placówki Wsparcia Dziennego. Kierowane są do uczniów, rodziców i nauczycieli. Realizatorzy prowadzonych zajęć bazują głównie na rekomendowanych programach profilaktycznych, m. in. takich jak: *Spójrz inaczej*, *III Elementarz czyli Program Siedmiu Kroków*, *Zanim spróbujesz*, *Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej*, *Archipelag skarbów* i innych. W ramach powyższych programów prowadzone są warsztaty z dziećmi i młodzieżą, gronem pedagogicznym i rodzicami w gminnych szkołach.

Od kilku lat dwa razy w roku prowadzone są cykle warsztatów *Szkoła dla rodziców i wychowawców*, kształcące umiejętności komunikacyjne i wychowawcze rodziców i nauczycieli - mieszkańców naszej Gminy.

Niepokojącym problemem na terenie Gminy Wilamowice jest wciąż duża ilość rodzin zagrożonych alkoholizmem i przemocą. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice w roku 2021 prowadził 27 procedur Niebieskie Karty. Przemocą dotkniętych było 28 osób w tym 33 dzieci. Komisariat Policji w Kobiernicach w roku 2022 odnotował na terenie Gminy Wilamowice spadek liczby interwencji domowych, jednak ich ilość nadal jest alarmująca. W wielu przypadkach uczestnikami bądź świadkami awantur rodzinnych były dzieci.

TABELA 7. LICZBA INTERWENCJI DOMOWYCH NA TERENIE GMINY WILAMOWICE

ROK	LICZBA INTERWENCJI DOMOWYCH
2020	175
2021	204
2022	153

Źródło: Komisariat Policji w Kobiernicach.

TABELA 8. LICZBA PROWADZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”

ROK	LICZBA PROWADZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”	LICZBA OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY	LICZBA DZIECI DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY

2020	28	61	33
2021	27	44	17
2022	12	42	18

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice.

Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej rządu. Tkwi w niej potencjał, który jest źródłem rozwoju naszego kraju. Ministerstwo podejmuje więc liczne działania z zakresu polityki państwa na rzecz dziecka i rodziny. Jednym z kierunków tych działań jest system zabezpieczenia społecznego.

TABELA 9. ILOŚĆ RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I OPIEKUŃCZYCH ORAZ FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO W LATACH 2020 – 2022

L.p.	FORMY WSPARCIA	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH ŚWIADCZENIEM		
		2020	2021	2022
1	Fundusz alimentacyjny	28	35	31
2	Świadczenia rodzinne	538	533	505
3	Świadczenie Pielęgnacyjne	96	110	121
4	Zasiłek wychowawczy	26	23	25
5	Świadczenie rodzicielskie	34	28	27
6	Świadczenie wychowawcze 500+	2 322	2 329	2 291
7	Stypendia szkolne	4	4	4

Źródło: Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Podstawowym świadczeniem w systemie zabezpieczenia społecznego jest – uzależniony od spełnienia kryterium dochodowego – zasiłek rodzinny, przysługujący rodzinom wychowującym dzieci, w tym rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Celem tego świadczenia jest częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka.

Z zasiłkiem rodzinnym powiązane są różnego rodzaju dodatki przyznawane w zależności od indywidualnej sytuacji rodzinnej z tytułu:

- urodzenia dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- kształcenia i rehabilitacji niepełnosprawnego dziecka,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Dodatki nie mają charakteru samodzielnych świadczeń, co oznacza, iż prawo do ich uzyskania wynika z prawa do zasiłku rodzinnego. Świadczenia rodzinne charakteryzuje obligatoryjność ich udzielenia na wniosek strony pod warunkiem spełnienia jednolitego kryterium dochodowego i innych warunków ustawowych. Z konieczności spełnienia kryterium dochodowego zrezygnowano jedynie w przypadku zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczenia pielęgnacyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne jest świadczeniem pieniężnym, o które mogą ubiegać się osoby, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu podjęcia opieki nad poważnie niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Na podstawie nowych przepisów świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje w sytuacji, kiedy niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, ale podczas nauki w szkole lub szkole wyższej.

Z dniem 1 stycznia 2017r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” - przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki społecznej na rzecz rodziny. Należy tu wymienić zapewnienie dostępu do informacji w zakresie

rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, pomoc asystenta rodziny oraz dostęp do poradnictwa specjalistycznego.

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez względu na dochód. Od roku 2021 realizacją tej formy wsparcia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Kolejną kategorią świadczonej rodzinom z dziećmi pomocy jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie jednorazowego stypendium szkolnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym.

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowanymi z budżetu Państwa. Przysługuje osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, a w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo.

Dużym wsparciem rodzin z dziećmi jest również wypłata świadczeń wychowawczych w ramach Programu „Rodzina 500 plus”. Od 1 stycznia 2022 r., zgodnie z wprowadzonymi zmianami do rządowego programu „Rodzina 500+” zmieniły się zasady naboru wniosków o przyznanie świadczenia wychowawczego. Według nowych zasad, obsługę przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania świadczenia wychowawczego przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

IV. ANALIZA SWOT.

Praca z rodziną jest procesem złożonym i długotrwałym. Efekty pracy z rodzinami w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia się na otrzymywane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Problemy rodzin często mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga dużej znajomości problemu i zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Przeprowadzenie diagnozy środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych oraz dokonanie analizy dotychczas podejmowanych działań, pozwoliło na sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony systemu wspierania rodzin w gminie oraz pozwala na dokonanie oceny zagrożeń i szans, które mają znaczący wpływ na całość podejmowanych działań w zakresie wspierania rodziny.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ·dobrze przygotowana, podwyższająca swoje kwalifikacje i umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodzin, ·dobrze rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty, ·działania profilaktyczne, edukacyjne i osłonowe podejmowane wobec dzieci i młodzieży na terenie Gminy Wilanów, ·realizowanie działań edukacyjnych dla rodziców w formie zajęć warsztatowych „Szkoła dla rodziców”. ·profesjonalizm i aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny; ·wsparcie asystenta rodziny, ·funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego – 4 świetlice dla dzieci w wieku od 7 – 16 lat, ·organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci, ·szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Gminną Bibliotekę Publiczną, lokalne kluby sportowe i organizacje społeczne, ·funkcjonowanie placówek opiekuńczych i 	<ul style="list-style-type: none"> ·mała dostępność tanich lokali mieszkalnych na terenie , ·niski poziom aktywności osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w celu przezwyciężenia sytuacji kryzysowych, ·brak gotowości i dobrej motywacji rodzin do podejmowania działań w celu poprawy trudnej sytuacji życiowej, ·niewielkie zainteresowanie rodzin z problemami oferowanymi formami pomocy w procesie wychowawczym ·brak rodzin wspierających, ·niekorzystne prognozy demograficzne (starzenie się społeczeństwa), ·utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych w zakresie ochrony zdrowia – zwłaszcza psychiatrii i neurologii, ·wyuczona bezradność, roszczeniowość i uzależnienie od pomocy instytucjonalnej – głównie finansowej.

oświatowych na terenie gminy, ·rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa (lokalne kluby sportowe, orliki, place zabaw), ·dostęp do poradnictwa specjalistycznego (m.in. psychologa, psychologa dziecięcego, prawnika, terapeuty).	
SZANSE	ZAGROŻENIA
·duże zaangażowanie oraz stałe wzmacnianie współpracy instytucji wspierających rodzinę, ·skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny, ·możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań, ·edukacja rodziców w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej – np.”szkoła dla rodziców, trening radzenia sobie ze stresem, zarządzania budżetem domowym itp., ·wzrost możliwości korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia (np. szkoła dla rodziców), ·systematyczne podnoszenie kwalifikacji przez służby wspierające rodzinę	·zanik więzi i tradycji rodzinnych oraz częste rozpady związków – rozwody, separacje, wyjazdy za granicę. ·negatywne wzorce zachowań społecznych, ·zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców, ·wzrost dostępności dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych, ·nasilenie zjawisk niepożądanych takich jak: niekontrolowane funkcjonowanie dzieci i młodzieży w rzeczywistości wirtualnej, przemoc, cyberprzemoc, narkomania, alkoholizm, inne uzależnienia, ·wyuczona bezradność i roszczeniowość klientów OPS, ·rosnąca ilość zadań przekazywanych samorządom gminnym w stosunku do możliwości kadrowych.

V. ODBIORCY PROGRAMU.

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są rodziny z terenu Gminy Wilamowice, w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz te, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, a także dzieci i młodzież, pozbawione właściwej opieki w swoim środowisku rodzinnym.

VI. KIERUNKI DZIAŁAŃ I OCZEKIWANE EFEKTY.

Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci oraz kształtowanie wartości i norm związanych z wychowaniem. Rodzina w pierwszej kolejności powinna mieć możliwość zmierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje własną aktywność, wyzwala potencjał i uczy nowych umiejętności. Pomoc powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia rodziny poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska. Rodzina i jej poszczególni członkowie są zobowiązani do współudziału w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji. Pomoc społeczna powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez:

1. Wzmocnienie i wyzwalanie zasobów tkwiących w rodzinach;
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych;
3. Poprawę bezpieczeństwa socjalnego rodzin;
4. Poprawę jakości życia rodzin zagrożonych ubóstwem i innymi problemami społecznymi.

Spodziewane efekty realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny:

1. Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
2. Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka,
3. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
4. Zminimalizowanie skutków sytuacji kryzysowych,
5. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
6. Umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych relacji,

7. Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny,
8. Wzrost świadomości rodziców w zakresie norm i wartości społecznych gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania,
9. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży na temat możliwości uzyskania pomocy,
10. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie uzależnieniom,
11. Wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań na rzecz rodzin.

VII. CELE I ZADANIA PROGRAMU.

CEL GŁÓWNY:

Wzmocnienie roli rodziny oraz przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez rozwój spójnego i kompleksowego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. WSPIERANIE RODZIN W WYPEŁNIANIU OBOWIĄZKÓW OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH.

Zadania:

1. Diagnozowanie środowiska rodzinnego pod kątem występowania czynników powodujących jej dysfunkcyjność;
2. Rozwijanie lokalnej infrastruktury informacyjnej, edukacyjnej i terapeutycznej wspomagającej rodzinę w zrozumieniu i rozwiązywaniu problemów społecznych /punkty konsultacyjne, grupy wsparcia/;
3. Rozwijanie asystentury rodzinnej;
4. Wdrażanie pomocy rodzin wspierających;
5. Dążenie do reintegracji rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej;
6. Podniesienie standardów współpracy instytucji zajmujących się dzieckiem i rodziną;

2. POPRAWA STANDARDU I JAKOŚCI ŻYCIA RODZIN ORAZ ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO.

Zadania:

1. Diagnoza i monitoring warunków i jakości życia rodziny;
2. Rozbudowa zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego;
3. Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodziny.
4. Dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych;
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych.

3. WSPARCIE SYSTEMU NORM I WARTOŚCI SPOŁECZNYCH GWARANTUJĄCYCH PRAWIDŁOWY PRZEBIEG PROCESU WYCHOWANIA ORAZ OCHRONĘ DZIECI I MŁODZIEŻY PRZED NIEPRZYSTOSOWANIEM SPOŁECZNYM, MARGINALIZACJĄ I SPOŁECZNYM WYKLUCZENIEM.

Zadania :

1. Praca środowiskowa i indywidualna promująca właściwe wzorce rodziny;
2. Kontynuowanie oraz wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży oraz zajęć profilaktyczno-edukacyjno-wychowawczych z zakresu dewiacji i patologii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki uzależnień;

3. Inicjowanie akcji informujących o źródłach zagrożeń cywilizacyjnych i kulturowych, metodach i technikach budowania odporności na manipulację medialną, grupową, ekonomiczną, sposobach prewencji i radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

4. Realizacja projektów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałaniu uzależnieniom i biernym formom spędzania czasu wolnego;

5. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży w okresie wakacyjnym.

4. WSPÓŁUDZIAŁ W TWORZENIU SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE GMINY.

Zadania:

1. Partycypowanie w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej;

2. Opracowywanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;

3. Pomoc rodzicom biologicznym w utrzymaniu osobistych kontaktów z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej oraz motywowanie rodziców biologicznych do włączania się w proces decydowania o sprawach istotnych dla dziecka;

4. Współpraca z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

VIII. REALIZATORZY PROGRAMU.

1. Urząd Gminy w Wilamowicach,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach,
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Bielsku-Białej,
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wilamowice,
6. Placówki oświatowe,
7. Policja,
8. Sąd i Prokuratura,
9. Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne,
10. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wilamowicach,
11. Lokalne organizacje społeczne.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

1. Środki budżetu gminy /w tym środki finansowe Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej/,

2. Dotacje z budżetu państwa na realizację programów osłonowych.

3. Inne źródła /w tym środki z Europejskiego Funduszu Społecznego/.

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany zgodnie z art.176 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U z 2022 r. poz. 447 ze zm.) w oparciu o diagnozę problemów społecznych. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem, który może podlegać okresowym weryfikacjom, dostosowanym do zmieniającej się rzeczywistości i przepisów prawa.

Koordinacja, monitoring oraz ewaluacja programu jest prowadzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilamowicach.

Monitoring i ewaluacja, realizowana przy udziale wszystkich podmiotów uczestniczących w projekcie będzie przebiegała poprzez analizę i ocenę efektywności podejmowanych działań. Uzyskane tą drogą informacje pozwolą na ocenienie wartości Programu oraz pomogą w jego realizacji i wytyczeniu kolejnych działań.

/sporządziła: J. Wójcik-Wykręt/